

שלך לך (316)

ואהרן הגדולים מהם. על כך אמר הכתוב, כי יהושע וכלב היו "מִן הַתְּרִים אֶת הָאָרֶץ", שכבר היו בארץ ישראל המחכימה את האדם ומקדשתו כדאיתא בגמרא (כתובות עה:): חד מינייהו (מבני ארץ ישראל, רש"י) עדיף (בפקחות וחריפות) כתרי מינן, ועל כן עלו בידיעתם על משה ואהרן.

ספר "עלים לתרופה"

עַד מְתֵי לְעֵדָה הָרְעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי (יה. כז)

לעדה הרעה וכו' אלו המרגלים, מכאן לעדה שהיא עשרה (רש"י). פלא פלאות, דווקא בפסוק זה בו מאשים אותם משה שאינם רק רעים בעצמם, אלא שמלינים עליו ומחטיאים את כל בני ישראל, דווקא מהם אנו למדים שדבר שבקדושה נאמר בעשרה? יש לומר: שבאה התורה להשמעינו שגם עשרה מישראל שהם בגדר רשעים, גם הם נקראים עדה והשכינה שרויה ביניהם, שניתן לצרפם לומר קדושה וברכו וכל דבר שבקדושה שמצריך עשרה. סיבת הדבר היא היות שבכל יהודי, אפילו נוהג ברשעות ישנה נקודה נסתרת וניצוץ של קדושה שלא כבה לעולם שהרי לא ידח ממנו נדח וכל זמן שהם בחיים, יכולים המה לשוב ויש תקוה שישובו מכח נקודה הפנימית של הקדושה.

ספר "לחתך עליין"

רֵאשִׁית עֲרֹסְתְּכֶם חֲלָה תְּרִימוּ תְּרוּמָה (טו. כ)

יש לפרש דרך רמז: "רֵאשִׁית עֲרֹסְתְּכֶם", כשילדכם עוד בתחילת ימי חייהם והם עוד בעריסה. תרימו כבר עד להשי"ת, לאמונה טהורה, ע"י שתקיימו "חֲלָה תְּרִימוּ תְּרוּמָה". "חֲלָה" ר"ת: 'ח' ימי מילה, 'ל' ימי פדיון הבן, 'ה' שנים למקרא. זאת אומרת: תיכף שנוולד ילדכם תסובכו אותו במצוות ומעשים טובים למען: "גם כי יזקין לא יסור ממנו".

ספר "מטעמי השולחן"

מיתת המקושש מרצונו

וַיִּקְרְבוּ אֹתוֹ הַמַּצָּאִים אֹתוֹ מְקַשֵּׁשׁ עֲצִים אֶל מֹשֶׁה (טו. לג)

יש לדקדק בשינוי הלשון בין המקושש למקלל. בפרשת 'אמור' (כד. יא), לגבי המקלל נאמר: "ויקב בן האישה הישראלית את השם ויקלל ויביאו אותו אל משה", וכאן אצל המקושש נאמר "ויקרבו אותו"? ביאר בספר "ויאמר אברהם", דהנה אמרו חז"ל המקושש לשם שמים נתכוון, כדי שימיתוהו ויראו ישראל שגם במדבר נענשים על עוון חילול שבת, וכיון שכן כתוב: "ויקרבו אותו", דמיד שלקחו אותו בא מרצונו והלך מעצמו.

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּן נֹון יְהוֹשֻׁעַ (יג. טז)

ויקרא משה להושע וגו', התפלל עליו י-ה יושיעך מעצת מרגלים (רש"י). מדוע לא התפלל משה גם על שאר המרגלים שלא יכשלו בעצה רעה? יש לומר: דוקא משום שראה את ענוותנותו של יהושע, לכן חשש שמא יסכים לעצת מרגלים, וזאת מכיון שהיתה לו נגיעה כשרה: שידע את הנבואה של משה מת ויהושע מכניס. ומצד ענוותנותו חשש משה פן יהושע ירצה שלא יכנסו לארץ, כדי שלא יטילו עליו את כתר ההנהגה, ולכן התפלל דוקא עליו, כי נגיעתו להבדיל מן המרגלים האחרים היתה כשרה.

ספר "שלא לא יחסר"

מדוע הענק הניחו למרגלים לבצור ענבים?

וַיֵּאמְרוּ בָּאֵנוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חֶלֶב וְדָבַשׁ הוּא וְזֶה פְּרִיָּהּ. אָפֶס כִּי עָז הָעַם הַיֹּשֵׁב בְּאֶרֶץ (ג. כז. כח)

יש להקשות: א) מדוע נכתב "אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּנוּ", הרי ברור שדברו על ארץ ישראל! ב) הלא המרגלים להוציא דיבת הארץ באו, וא"כ מדוע היו צריכים לומר "וְגַם זָבַת חֶלֶב וְדָבַשׁ הוּא"? ג) אם העם היושב שם היה עז והיו שם ילידי ענק, הכיצד נתנו רשות למרגלים לבצור ולקצור מענבי כרמם ומשאר הפירות השייכים להם? אלא ששתי הקושיות הראשונות יתרצו את האחרונה: המרגלים חששו שבני ישראל לא יאמינו ש"עָז הָעַם הַיֹּשֵׁב בְּאֶרֶץ", שהרי אם העם היה עז, כיצד נתנו להם רשות לבצור פירות? ולכן אמרו: "בָּאֵנוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּנוּ", כלומר, שאנו שלוחי מצוה, ושלוחי מצוה אינם נזוקים לא בהליכתן ולא בחזרתן (פסחים ח:), ולכן העם היושב בארץ לא יכלו להזיק למרגלים ולמנוע מהם לקצור פירות. וסיבה שניה שהעם העז הניח להם לקצור פירות משום "וְגַם זָבַת חֶלֶב וְדָבַשׁ הוּא", ואינם חסים על פירות ארצם, שכן יש להם שפע פירות משובחים.

רבי יהונתן אייבשיץ בספרו "תפארת יהונתן"

וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פְּנֵיהֶם... וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון וְכָלֵב בֶּן יִפְנֶה מִן הַתְּרִים אֶת הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם. (יד. ה-ו)

למה ליה לשנות כאן שוב, את הידוע כבר מקודם, שכלב ויהושע היו "מִן הַתְּרִים אֶת הָאָרֶץ". י"ל משה ואהרן נפלו על פניהם, ונפילת אפים אינה אלא לצורך תפילה, כמו שאמרו חז"ל (תענית יד:): אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו אלא אם כן נענה כיהושע בן נון, דסברו שעדיין יש לאל ידם להתפלל ולבטל הגזירה. אבל יהושע וכלב לא נפלו על פניהם אלא "קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם", לאות אבילות, לפי שידעו שכבר נגזרה הגזירה ואי אפשר לבטלה, כפי שאכן היה. ולכאורה יפלא הדבר: מנין להם ליהושע וכלב ידיעה זו מה שלא ידעו משה

אבל המקלל לא רצה ללכת אל בית המשפט והוצרכו להביאו על כרחו לכן כתוב: "ויביאו אותו אל משה".
ספר "אוצרות התורה"

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצַת וּרְאִיתָם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מַצּוֹת ה'.
אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם (טו. לח)

כתב רבינו משה מקוצי: אני רגיל לדרוש לרבים לשון זה: שלושה דברים רצה הקב"ה להזכיר על ידי מצות ציצית: (א) מאדון העולם, (ב) מניסי ים סוף, (ג) מניין המצוות. שהרי תכלת דומה לים, הרי אנו זוכרים ים סוף על ידו. וים דומה לרקיע, הרי אנו זוכרים שוכן שמים על ידו. ומנין המצוות, שהרי ציצית עולה 'ת'ר' ושמונה חוטים וחמישה קשרים הרי 'תרי"ג'. ושלושתם רמוזים בפסוק: "וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מַצּוֹת ה'", הרי מנין המצוות, "אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם", הרי זכירת אדון עולם, "אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם", הרי זכירת יציאת מצרים וקריעת ים סוף.

ספר "מעין השבוע"

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצַת וּרְאִיתָם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מַצּוֹת ה' וְעִשְׂתֶּם (טו. ט)

בספר "עולמו של אבא" מביא אימרה נאה בשם הצדיק מליסא על דברי הגמרא (ברכות ט): מאימתי קורין את שמע בשחרית? ... אחרים אומרים: משיראה את חבירו רחוק ארבע אמות ויכירנו. בקריאת שמע נאמר: "וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מַצּוֹת ה' ". בכדי שלא נטעה לומר שמותר ליהודי להתיחס רק למצוות שבין אדם למקום ולהתעלם מהמצוות שבין אדם לחבירו, מדגישים חז"ל שרק לאחר שיקיים גם המצוות שבין אדם לחבירו, 'שיראה את חבירו', יוכל הוא לקבל על עצמו עול מלכות שמים ובכך לזכור את המצוות ה' ולעשות אותם.

ספר "ימתוק האור"

וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים לְאֱלֹהֵיכֶם (טו. מ)

כתב המשגיח רבי שלמה וולבה ששמע מרבי אליהו לופיאן בשם החפץ חיים: התורה אומרת בפרשת ציצית בתחילה "והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות השם ועשיתם אותם", ושוב ממשיכה ואומר: "למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי והייתם קדושים לאלוקיכם". הרי לנו שתי דרגות בקיום המצוות. הדרגה הראשונה היא הריחוק מהחטא, שלא יתורו אחר הלב ואחר העין ולא תחטאו. ולאחר ששייגו דרגה זו, יזכו להארה חדשה במצוות: "והייתם קדושים לאלוקיכם". הרי שני עניינים כלולים בתוה"ק ובמצוותיה: עלייה מתוך המצב של חטא, ולאחר מכן העלייה מדרגה לדרגה בקדושה עליונה.

ספר "שנים מקרא"

הלכה: קריאת עיתונים בשבת

האם מותר לקרוא בעיתון חרדי בשבת השו"ע (סי' שז ס"ז): פסק שמותר לקרוא בשבת רק דברי תורה ודברים המביאים ליראת שמים. ואף בקריאת 'דברי חכמה' החמיר בשו"ע שאין לקרוא בהם בשבת, אמנם המשנ"ב (שם ס"ק ס"ה) הביא פוסקים הסוברים להקל, וכן נוהגין, אלא שהביא בשם האליה רבה שכתב דירא שמים ראוי להחמיר בזה. אולם קריאת עיתונים המכילים דברי פוליטיקה וכדו', אין הם 'דברי חכמה' כלל ואסור לקרוא בהם בשבת.

ספר "הלכות שבת" רב אופיר מלכה

פתגם: טרם שתבחר חבר בחנהו ונסהו, ולאחר הנסיון ככל לב תואהבנו.
ספר "שמחה"

חקירה: עדות שאי אתה יוכל להזימה חקרו האם פסולה משום חשש משקר, שהעדים לא מפתחים לשקר, או מגזירת הכתוב (אור גדול קפד טור ב ודף קפו טור ג, עדות ביעקב ח) ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: למדן עם הארץ עם הארץ מופלג התיימר להיות למדן בקי בהלכה, ואהב תמיד לחוות דעתו בכל מיני סוגיות הלכתיות. פעם אחת נטפל אותו למדן לרב דמתא והציק לו בענין מסויים, כשהוא מתאמץ להפגין את "ידענותו" הרבה. נענה הרב ואמר לו: מובא בגמרא פסחים, שעם הארץ אסור לו לאכול בשר, ונשאלת השאלה, הכיצד עמי הארצות בימינו עוברים על איסור זה שאוכלים בשר? אלא יש לתרץ, שאין הם יודעים הלכה זו ולכן אינם נזהרים בה, אך עתה עולה קושיה אחרת: אילו ידעו את ההלכה הזאת, הרי לא היו עוד בחזקת עם הארץ והיו מותרים באכילת בשר? אלא מכאן אנו למדים, שלפעמים יש מי שיודע הלכה ובכל זאת איננו אלא עם הארץ.
ספר "חד וחלק" חלק ג'

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אברהם רפאל בן רבקה, מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, סשא בנימין בין קארין מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת ג'וים חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, שמחה ג'יות בת אליו, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלום, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליוה, רישאר שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמנונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ולציפורה לידיה בת רבקה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזיל לאוני. לעלוי נשמת: אליהו בן זורה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר. מיכאל צ'רלי בן ג'וליית אסתר. אמיל חיים בן עזו עזיזה, לינה רחל בת מיה, ראובן בן חנינה, אליהו בן מרים.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדרך נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr